

Suunised

Krüptovaraturgude määruse (MiCA) sobivusnõuete ja
portfellivalitsemistegevuste korrapärase aruande vormi teatud aspektide
kohta

Sisukord

1	Kohaldamisala.....	5
2	Viited õigusaktidele, lühendid ja mõisted	6
2.1	Viited õigusaktidele	6
2.2	Lühendid	6
2.3	Mõisted	6
3	Eesmärk	7
4	Järgimis- ja aruandluskohustused.....	8
4.1	Suuniste staatus	8
4.2	Aruandlusnõuded	8
5	Suunised krüptovaraturgude määrase sobivusnõuete teatavate aspektide kohta	9
5.1	Klientide teavitamine sobivuse hindamise eesmärgist ja selle ulatusest (1. suunis) .9	
5.2	Klientide mõistmiseks vajalik kord (2. suunis).....	10
5.3	Klientidelt kogutava teabe ulatus (proportsionaalsus) (3. suunis).....	13
5.4	Klienditeabe usaldusväärsus (4. suunis)	17
5.5	Klienditeabe ajakohastamine (5. suunis)	19
5.6	Juriidiliste isikute või rühmade klienditeave (6. suunis)	21
5.7	Krüptovarade mõistmiseks vajalik kord (7. suunis).....	23
5.8	Krüptovarade või krüptovaratteenuste sobivuse tagamiseks vajalik kord (8. suunis) 23	
5.9	Samaväärsete toodete kulud ja keerukus (9. suunis)	26
5.10	Investeeringute vahetuse hüved ja tulud (10. suunis).....	27
5.11	Töötajate kvalifikatsioon (11. suunis).....	29
6	Suunised krüptovaraportfelli valitsemise korrapärase aruande vormi kohta	31
6.1	Püsiv andmekandja (1. suunis).....	31
6.2	Juurdepääs veebipõhisele süsteemile (2. suunis)	31

6.3	Korrapärase aruande sisu (3. suunis).....	32
-----	---	----

1 Kohaldamisala

Kellele?

1. Suuniseid kohaldatakse pädevate asutuste ja krüptovarateenuse osutajate suhtes, nagu on määratletud krüptovaraturgude määruse artikli 3 lõike 1 punktis 15, kui nad annavad krüptovara kohta nõu või valitsevad krüptovaraportfelli.

Mis?

2. Neid suuniseid kohaldatakse seoses järgmiste nõuetega:
 - (i) krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõigetes 1, 7, 8, 10, 11 ja 12 sätestatud sobivusnõuded ning
 - (ii) nõuded, mida kohaldatakse kooskõlas krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõikega 14 krüptovaraportfelli valitsemise teenust pakkuvate krüptovarateenuse osutajate esitatava korrapärase aruande vormi suhtes.

Millal?

3. Suuniseid hakatakse kohaldama kaks kuud pärast suuniste avaldamist ESMA veebilehel kõikides Euroopa Liidu ametlikes keeltes.

2 Viited õigusaktidele, lühendid ja mõisted

2.1 Viited õigusaktidele

ESMA määrus	Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1095/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve), muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/77/EÜ ¹
Krüptovaraturgude määrus	Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. mai 2023. aasta määrus (EL) 2023/1114, mis käsitleb krüptovaraturge ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1093/2010 ja (EL) nr 1095/2010 ning direktiive 2013/36/EL ja (EL) 2019/1937 ²

2.2 Lühendid

EL	Euroopa Liit
ESFS	Euroopa Finantsjärelevalve Süsteem
ESMA	Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve

2.3 Mõisted

<i>Sobivuse hindamine</i>	Tervikprotsess, mis koosneb klienditeabe kogumisest ja sellele järgnevast krüptovara kliendile sobivuse hindamisest krüptovarateenuse osutaja poolt, mis samuti põhineb krüptovarateenuse osutaja headel teadmistel krüptovarast, mida ta saab soovitada või millesse kliendi nimel investeerida.
<i>Robotnõustamine</i>	Krüptovara kohta nõu andmise või krüptovaraportfelli valitsemise teenuste osutamine (täielikult või osaliselt) automaatse või poolautomaatse süsteemi kaudu, mida kasutatakse klientidega suhtlemise vahendina.

¹ ELT L 331, 15.12.2010, lk 84.

² ELT L 150, 9.6.2023, lk 40.

3 Eesmärk

4. Suunised põhinevad ESMA määruse artikli 81 lõikel 15 ja ESMA määruse artikli 16 lõikel 1. Käesolevate suuniste eesmärk on kehtestada Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi raames järjepidevad, tõhusad ja tulemuslikud järelevalvetavad ning tagada vastavalt vajadusele krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõigete 1, 7, 8, 10, 11, 12 ja 14 sätete ühine, ühetaoline ja järjepidev kohaldamine.
5. Eelkõige on suuniste eesmärk edendada ühtlustamist krüptovaraturgude määruse sobivusnõuete ja krüptovaraportfelli valitsemisega tegelevate krüptovarateenuse osutajate esitatava korrapärase aruande vormi suhtes kehtivate nõuete kohaldamise ja järelevalvemeetodite vahel.
6. Täpsustades mitmeid olulisi küsimusi, nagu on esitatud allpool olevates suunistes, ja aidates sellega tagada, et krüptovarateenuse osutajad järgivad regulatiivseid standardeid, ootab ESMA investorite kaitse vastavat paranemist.

4 Järgimis- ja aruandluskohustused

4.1 Suuniste staatus

7. Kooskõlas ESMA määruse artikli 16 lõikega 3 peavad pädevad asutused ja finantsturu osalised tegema kõik endast oleneva, et neid suuniseid järgida.
8. Pädevad asutused, kelle suhtes suuniseid kohaldatakse, peaksid suuniseid järgima, kasutades neid asjakohasel viisil oma riiklikes õigus- ja/või järelevalveraamistikes, sh juhul, kui teatavad suunised on mõeldud peamiselt finantsturu osalistele. Sel juhul peaksid pädevad asutused järelevalve abil tagama, et finantsturu osalised järgivad suuniseid.

4.2 Aruandlusnõuded

9. Pädevad asutused, kelle suhtes suuniseid kohaldatakse, peavad kahe kuu jooksul alates suuniste avaldamisest kõigis ELi ametlikes keeltes ESMA veebilehel ESMA-le teatama, kas nad i) järgivad, ii) ei järgi, kuid kavatsevad järgida või iii) ei järgi ega kavatse suuniseid järgida.
10. Mittejärgimise korral peavad pädevad asutused kahe kuu jooksul pärast suuniste avaldamist kõigis ELi ametlikes keeltes ESMA veebilehel ESMA-le teatama ka suuniste mittejärgimise põhjused.
11. Teadete vorm on saadaval ESMA veebilehel. Pärast vormi täitmist tuleb see edastada ESMA-le.
12. Finantsturu osalised ei pea teatama, kas nad järgivad suuniseid või mitte.

5 Suunised krüptovaraturgude määruse sobivusnõuete teatavate aspektide kohta

5.1 Klientide teavitamine sobivuse hindamise eesmärgist ja selle ulatusest (1. suunis)

Asjakohased õigusaktid: krüptovaraturgude määruse artikli 66 lõiked 1 ja 2 ning artikli 81 lõiked 1, 8, 10 ja 11.

13. Krüptovarateenuse osutajad peaksid teavitama oma kliente üheselt ja lihtsalt sobivuse hindamisest ja selle eesmärgist võimaldada krüptovarateenuse osutajal tegutseda kliendi parimates huvides. Teavitus peaks sisaldama ühest selgitust, et hindamise korraldamine on krüptovarateenuse osutaja kohustus, nii et kliendid mõistaksid i) miks neilt teatavat teavet küsitakse, ii) sellise teabe ajakohasuse, täpsuse ja täielikkuse olulisust ning iii) et sellise teabe puudumisel ei soovita krüptovarateenuse osutaja krüptovarateenuseid või krüptovarasid ega alusta krüptovaraportfelli valitsemist. Sellist teavet võib esitada standardvormis.
14. Sobivuse hindamist selgitav teave peaks aitama klientidel mõista nõuete eesmärki. See peaks innustama kliente esitada ajakohast, õiget ja piisavat teavet oma teadmiste, kogemuste, investeerimiseesmärkide (sh riskitaluvuse) ja finantsolukorra (sh kahju kandmise võime) kohta. Krüptovarateenuse osutajad peaksid klientidele rõhutama, et on oluline koguda täielikku ja täpset teavet, et krüptovarateenuse osutaja saaks soovitada kliendile sobivaid krüptovarasid või krüptovarateenuseid. Ilma selle teabeta ei saa krüptovarateenuse osutajad pakkuda krüptovara kohta nõu andmise ega krüptovaraportfelli valitsemise teenuseid.
15. Krüptovarateenuse osutaja ise otsustab, kuidas ta klientidele sobivuse hindamisest teatab. Samas peaks kasutatav vorm võimaldama kontrollida, kas teave on edastatud.
16. Krüptovarateenuse osutajad ei tohiks oma kohustustega seoses tekitada krüptovarateenuste või krüptovara sobivuse hindamise protsessis ebaselgust ega segadust. Eelkõige ei tohiks krüptovarateenuse osutaja väita ega jätta muljet, et investeringu või teenuse sobivuse üle otsustab klient või et klient määrab, millised krüptovarad või krüptovarateenused sobivad tema isikliku riskiprofiiliga. Näiteks ei tohiks krüptovarateenuse osutajad teatada kliendile, et teatav krüptovara on tema valitud sobiv krüptovara, või nõuda, et klient kinnitaks krüptovara või krüptovarateenuse sobivust.
17. Mis tahes välistamisklauslid (või muud sarnased avaldused), mille eesmärk on piirata krüptovarateenuse osutaja vastutust sobivuse hindamise eest, ei mõjuta kuidagi klientidele praktikas pakutud krüptovarateenuse kirjeldamist ega krüptovarateenuse osutaja asjaomastele nõuetele vastavuse hindamist. Näiteks ei tohiks krüptovarateenuse osutajad nõutava klienditeabe (nagu näiteks tema

investeeringisperioodi/hoidmisaja või riskitaluvusega seotud teave) kogumisel sobivuse hindamiseks väita, et nad ei hinda sobivust.

18. Robotnõustamise teel klientidele pakutavate teenustega seotud võimalike teabelünkade kõrvaldamiseks peaksid krüptovarateenuse osutajad esitama klientidele lisaks muule nõutavale järgmise teabe:
 - üksikasjalik selgitus inimsekkumise täpse astme ja ulatuse kohta ning kuidas klient saab suhelda inimesega;
 - selgitus, et kliendi antavatel vastustel on otsene mõju soovitatud või kliendi nimel tehtavate investeeringisotsuse sobivuse määramisele;
 - investeeringisnõustamisel või portfelligalitseamise teenuse osutamisel kasutatavate teabeallikate kirjeldus (nt kui kasutatakse veebiküsimustikku, peaksid krüptovarateenuse osutajad selgitama, et robotnõustamisel võidakse tugineda üksnes küsimustiku vastustele või kas krüptovarateenuse osutajal on juurdepääs muudele kliendiandmetele või kontodele);
 - selgitus, kuidas ja millal uuendatakse kliendiandmeid tema olukorra, isiklike asjaolude jne kohta.
19. Krüptovarateenuse osutajad peaksid samuti hoolikalt analüüsima, kas nende avalikustatav teave on kavandatud nii, et see oleks tõhus (nt avalikustatav teave tehakse klientidele kättesaadavaks otse ning see ei ole varjatud ega arusaamatu). Robotnõustamist pakkuvate krüptovarateenuse osutajate puhul võib see eelkõige hõlmata järgmist:
 - olulise teabe esiletoomine (nt kasutatakse kujunduselemente nagu näiteks hüpikaknad);
 - analüüs, kas teatud teabele võiks lisada interaktiivse teksti (nt kasutatakse kujunduselemente nagu näiteks kohtspikker) või teisi vahendeid lisateavet otsivatele klientidele üksikasjaliku teabe andmiseks (nt korduma kippuvate küsimuste (KKK) jaotise kaudu).

5.2 Klientide mõistmiseks vajalik kord (2. suunis)

Asjakohased õigusaktid: krüptovaraturgude määrase artikli 81 lõiked 1, 8 ja 10.

20. Iga kliendi puhul sobivuse hindamiseks vajaliku teabe kogumisel peaksid krüptovarateenuse osutajad tagama, et nende klientidele esitatavad küsimused on piisavalt konkreetsed, tõenäoliselt õigesti mõistetavad, võtavad arvesse 3. suunises välja töötatud elemente ja et mis tahes teabe kogumiseks kasutatav meetod on mõeldud sobivuse hindamiseks vajaliku teabe hankimiseks.

21. Krüptovarateenuse osutajad peaksid tagama, et klientide kohta kogutud teavet hinnatakse järjepidevalt, olenemata asjaomase teabe kogumiseks kasutatavatest vahenditest.
22. Näiteks võiksid krüptovarateenuse osutajad kasutada oma klientide poolt (eelkõige digitaalses vormis) täidetud küsimustikke, nendega peetud arutelude käigus kogutud teavet või muud, juba krüptovarateenuse osutaja ja kliendi vaheliste seniste suhete jooksul kogutud teavet. Näiteks võib muude kohustustega seotud makseviivitus viidata raskele finantsolukorrale.
23. Küsimustike koostamisel klientidelt sobivuse hindamiseks vajaliku teabe kogumiseks peaksid krüptovarateenuse osutajad teadma ning võtma arvesse kõige levinumaid põhjusi, miks kliendid võivad küsimustikule vastates eksida. Eelkõige
 - tuleks tähelepanu pöörata küsimustiku selgusele, ammendavusele ja arusaadavusele, vältides eksitavat, segadust tekitavat, ebatäpset ja liiga tehnilist sõnavara;
 - peaks kujundus olema hoolikalt läbi mõeldud ning vältima klientide valikute suunamist (kirjatüüp, reavahe ...);
 - tuleks vältida küsimuste esitamist sarjadena (teabe kogumine mitme elemendi kohta ühe küsimusega, eelkõige teadmiste, kogemuste ja riskitaluvuse hindamisel);
 - peaksid krüptovarateenuse osutajad tõhusa andmekogumise tagamiseks analüüsima hoolikalt küsimuste esitamise järjekorda;
 - ei tohiks vajalike andmete kogumise tagamiseks üldjuhul võimaldada jätta küsimustikus küsimusele vastamata (eriti teabe kogumisel kliendi finantsolukorra kohta).
24. Samuti peaksid krüptovarateenuse osutajad võtma mõistlikke meetmeid, et hinnata kliendi arusaama investeerimisriskidest ning investeringutega kaasneva riski ja tootluse vahekorrad, kuivõrd just see võimaldab krüptovarateenuse osutajatel tegutseda sobivuse hindamisel kliendi parimates huvides. Krüptovarateenuse osutajad peaksid sellekohaste küsimuste esitamisel selgelt ja lihtsalt selgitama, et küsimustele vastamise eesmärk on aidata hinnata klientide suhtumist riskidesse (riskiprofiili) ja niisiis seda, kas krüptovarateenused või krüptovarad on neile sobivad (ja kui on sobivad, siis millised liigid ja riskid on nendega seotud).
25. Sobivuse hindamiseks vajalik teave sisaldab mitmesuguseid elemente, mis võivad mõjutada näiteks kliendi finantsolukorra (sh tema võime kanda kahju) või investeerimiseesmärkide (sh riskitaluvus) analüüsi. Sellised elemendid on näiteks järgmised:

- kliendi perekonnaseis (eelkõige kliendi õigus- ja teovõime käsutada vara, mis võib kuuluda ka tema partnerile);
 - kliendi pereolud (muutused kliendi pereoludes, nt lapse sünd või täisealise lapse astumine ülikooli võivad mõjutada tema finantsolukorda);
 - kliendi vanus (mis on enamasti oluline, et hinnata õigesti investeerimiseesmärke ja eelkõige finantsriski taset, mida klient on valmis võtma, samuti hoidmisaega/investeeringisperioodi, mis näitab soovi hoida investeeringut teatud perioodi jooksul);
 - kliendi tööhõiveolukord (töökohakindluse määr või kliendi liginemine pensionieale võib mõjutada tema finantsolukorda või investeerimiseesmärke);
 - kliendi likviidsusvajadus teatud asjakohaste investeeringute korral või vajadus rahastada tulevast finantskohustust (nt vara ost, õppemaksud).
26. Vajaliku teabe määramisel peaksid krüptovarateenuse osutajad võtma arvesse mõju, mida iga asjaomase teabega seotud oluline muudatus võib avaldada sobivuse hindamisele.
27. ESMA arvates tasuks krüptovarateenuse osutajatel analüüsida kliendi investeerimiseesmärkide kohta teabe kogumisel mitterahalisi elemente ning koguda lisaks punktis 25 loetletud elementidele teavet kliendi keskkonna-, ühiskondlike ja juhtimisteguritega seotud eelistuste kohta, et võtta neid sobivuse hindamisel arvesse.
28. Krüptovarateenuse osutajad peaksid võtma kõik mõistlikud meetmed, et piisavalt hinnata klientide arusaamist krüptovarateenuse osutaja pakutavate tooteliikide põhiomadustest ja nendega seotud riskidest. Kliendi teadmiste ja kogemuste õigeks hindamiseks on eriti oluline, et krüptovarateenuse osutajad kasutaksid mehhanisme, millega välditakse liigset tuginemist kliendi enesehindamisele ning tagatakse kliendi esitatud vastuste järjepidevus.³ Krüptovarateenuse osutajate kogutud teavet kliendi teadmiste ja kogemuste kohta tuleks võtta arvesse tervikuna, et anda üldhinnang kliendi arusaamisele toodetest ja teenustest ning soovitatud tehingute või portfelligalitseamisega seotud riskidest.
29. Samuti peaksid krüptovarateenuse osutajad hindama kliendi arusaamist põhilistest finantsmõistetest nagu näiteks investeerimisrisk (sh kontsentratsioonirisk) ning riski ja tulu tasakaal. Selleks peaksid krüptovarateenuse osutajad kaaluma võetud riski tasemest tuleneda võiva kahjumi/tulu taseme ligikaudsete ja ammendavate näidete kasutamist ning hindama kliendi vastust asjaomastele stsenaariumidele.

³ Vt 4. suunis.

30. Kliendi teadmiste ja kogemuste hindamise osana peaksid krüptovarateenuse osutajad tagama, et klient mõistab konkreetselt krüptovarasid ja eelkõige riske, mis on seotud hajusraamatu tehnoloogia kasutamisega (näiteks kübervargus, häkkimised, privaatsvõtmete kadumine või hävimine), millel krüptovarad põhinevad.
31. Krüptovarateenuse osutajad peaksid koostama küsimustikud nii, et nende abil on võimalik koguda kliendi kohta vajalikku teavet. See on eriti oluline krüptovarateenuse osutajate jaoks, kes pakuvad robotnõustamise teenuseid (arvestades piiratud inimsuhtlust). Hindamisnõuete järgimise tagamiseks peaksid krüptovarateenuse osutajad arvestama järgmiste teguritega:
- kas veebiküsimustiku kaudu kogutud teave võimaldab krüptovarateenuse osutajal järeldada, et nõuanded on klientidele sobilikud, arvestades nende teadmisi ja kogemusi, finantsolukorda ning investeerimiseesmärke ja -vajadusi;
 - kas küsimustikus sisalduvad küsimused on piisavalt selged ja/või kas küsimustik annab vajaduse korral klientidele lisaselgitusi või näiteid (nt selliste kujunduselementide abil nagu kohtspikrid või hüpikaknad);
 - kas veebiküsimustiku täitmisel on klientidel võimalik kasutada inimsuhtluse võimalust (sh kaugkonsulteerimist e-posti või mobiiltelefoni teel);
 - kas on võetud meetmeid vastuoluliste kliendivastustega tegelemiseks (nt kasutades küsimustiku kujundamisel funktsioone, mis hoiatavad kliente, kui nende vastused on sisult vastuolulised, ning soovivad neil sellised vastused uuesti läbi mõelda, või rakendades süsteeme, mis märgistavad kliendi esitatud vastuolulise teabe automaatselt, et krüptovarateenuse osutaja saaks selle läbi vaadata või anda selle kohta tagasisidet).

5.3 Klientidelt kogutava teabe ulatus (proportsionaalsus) (3. suunis)

Asjakohased õigusaktid: krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõiked 1, 8 ja 10

32. Enne krüptovara kohta nõu andmise või krüptovaraportfelli valitsemise teenuste osutamist peavad krüptovarateenuse osutajad koguma kogu „vajaliku teabe“⁴ kliendi teadmiste ja kogemuste, finantsolukorra, investeerimiseesmärkide ja nende põhiteadmiste kohta krüptovarade ostmisega kaasnevatest riskidest, võttes nõuetekohaselt arvesse osutatava teenuse laadi ja ulatust. „Vajaliku“ teabe ulatus võib olla erinev ja krüptovarateenuse osutajad peaksid klientidelt kogutava teabe ulatuse kindlaks määrama, võttes arvesse kõiki krüptovara kohta nõu andmise või krüptovaraportfelli valitsemise funktsioone, mida neile klientidele pakutakse. Eelkõige

⁴ „Vajalik teave“ on teave, mida krüptovarateenuse osutajad peavad koguma krüptovaraturgude määruse sobivusnõuete täitmiseks.

peaksid krüptovarateenuse osutajad võtma arvesse osutatavate krüptovara kohta nõu andmise või krüptovara portfelli valitsemise teenuste funktsioone, krüptovarade liiki ja omadusi ning klientide omadusi.

33. Teabe „vajalikkuse“ kindlaksmääramisel peaksid krüptovarateenuse osutajad võtma arvesse kliendi teadmisi ja kogemusi, finantsolukorda, investeerimiseesmärke ja tema põhiteadmisi krüptovarade ostmisega seotud riskidest:
- krüptovarade või -teingu või -teenuste liik, mida krüptovarateenuse osutaja võib soovitada või mida kasutada (sealhulgas keerukus ja riski tase);
 - selle teenuse laad ja ulatus, mida krüptovarateenuse osutaja võib pakkuda;
 - kliendi vajadused ja asjaolud;
 - kliendi omadused (nt tema keerukuse aste, teadmised investeerimisest (sealhulgas seoses krüptovaradega), finantsolukord ...).
34. Krüptovarateenuse osutajad peaksid tagama, et teave kliendi või potentsiaalse kliendi teadmiste ja kogemuste kohta investeerimisel, sealhulgas krüptovarade valdkonnas, hõlmab järgmist, niivõrd, kuivõrd see vastab kliendi olemusele, osutatava teenuse laadile ja ulatusele ning kavandatava krüptovarade või teingu liigile, sealhulgas nende keerukusele ja kaasnevatele riskidele:
- nende teenuste, tehingute ja finantsinstrumentide liigid, mida klient tunneb;
 - kas klient mõistab krüptovarade aluseks oleva hajusraamatu tehnoloogiat ja sellega kaasnevaid riske, näiteks riski kanda krüptovarad üle valesse rahakotti või aadressile või häkkimisriski;
 - kliendi tehingute, sh krüptovaratehingute laad, maht ja sagedus ning ajavahemik, mille jooksul need on tehtud;
 - kliendi või potentsiaalse kliendi haridustase ja elukutse või asjakohane varasem elukutse.
35. Hinnates kliendi teadmisi krüptovarast või teatavat liiki krüptovarast, ei tohiks krüptovarateenuse osutajad tugineda üksnes sellise kliendi varasematele tehingutele, vaid peaksid tagama, et klient saab tootest aru.
36. Kuigi kogutava teabe ulatus võib olla erinev, jääb alati samaks standard, millega tagatakse, et soovitus või kliendi nimel tehtav investering on kliendile sobiv. Krüptovaraturgude määrus võimaldab krüptovarateenuse osutajatel koguda teavet, mis on piisav ja proportsionaalne nende pakutavate toodete ja teenustega või mille kohta klient küsib konkreetseid krüptovara kohta nõu andmise või krüptovara portfelli

valitsemise teenuseid. Sellega ei lubata krüptovarateenuse osutajatel vähendada klientidele ette nähtud kaitset.

37. Kliendi või potentsiaalse kliendi investeerimiseesmärke käsitlev teave peaks hõlmama, kui asjakohane, teavet selle kohta, kui kaua klient soovib investeringut hoida, ning riski võtmise eelistuste, riskiprofiili ja investeringu eesmärgi kohta.
38. Keerulisematele või riskantsematele krüptovaradele juurdepääsu võimaldamisel peaksid krüptovarateenuse osutajad koguma kliendi kohta põhjalikumalt teavet kui siis, kui tegemist on vähem keeruliste või riskantsete toodetega. See tähendab, et krüptovarateenuse osutajad saavad hinnata kliendi suutlikkust mõista ja finantsiliselt kanda krüptovaradega seotud riske.⁵ ESMA eeldab, et krüptovarateenuse osutajad hindavad muu hulgas põhjalikult kliendi teadmisi ja kogemusi, sealhulgas näiteks võimet mõista mehhanisme, mis teevad soovitatud või kaubeldava krüptovara „riskantseks“ ja võimalik, et „keeruliseks“, kas klient on juba kaubelnud krüptovaradega ja konkreetset liiki krüptovaradega (näiteks stabiilne krüptovara või kasutustoken), kui kaua ta on nendega kaubelnud jne.
39. Mittelikviidse krüptovara⁶ korral peaks kogutav „vajalik teave“ sisaldama andmeid selle kohta, kui kaua on klient valmis investeringut hoidma.
40. Alati on vaja koguda teavet kliendi finantsolukorra kohta; kogutava teabe ulatus võib oleneda selliste krüptovarade ja teenuste liigist, mida soovitakse või millega liitutakse. Näiteks kuna paljud krüptovarad on küllaltki spekulatiivsed investeringud, võib „vajalik kogutav teave“ sisaldada vastavalt vajadusele kõiki järgmisi elemente, et määrata, kas kliendi finantsolukord võimaldab tal investeerida või säilitada sellistesse krüptovaradesse tehtud investeringut:
 - kliendi regulaarne sissetulek ja kogusissetulek, kas sissetulek teenitakse alalise või ajutise tegevuse tulemusena ning sissetuleku allikas (näiteks töötasu, pension, investeringutulu, üüritulu jne);
 - kliendi vara, sealhulgas likviidne vara, investeringud ja kinnisvara, sealhulgas kliendi võimalikud finantsinvesteringud, isiklik vara ja kinnisvarainvesteringud, pensionifondid ja kõik rahalised hoiused vms. Kui see on asjakohane, peaks krüptovarateenuse osutaja koguma teavet ka võimalike kliendile kuuluvate eespool nimetatud varade tingimuste, tähtaegade, kättesaadavuse, laenude, garantiide ja vajaduse korral muude piirangute kohta;

⁵ Tagamaks, et kliendid mõistavad investeerimisriski ja võimalikku kahju, mida nad võivad kanda, peaks krüptovarateenuse osutaja võimaluse korral esitama need riskid selgel ja arusaadaval viisil, kasutades võimaluse korral näiteid kahju ulatuse kohta juhul, kui krüptovara toimib halvasti, ning võttes nõuetekohaselt arvesse krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõiget 9.

⁶ Iga krüptovarateenuse osutaja peab eelnevalt kindlaks määrama, milliseid tema poolt investoritele pakutavaid krüptovarasid ta peab mittelikviidseteks.

- kliendi regulaarsed finantskohustused, sealhulgas nii kliendi juba võetud kui ka alles võetavad kohustused (kliendi kohustused, võlgade kogusumma, muud perioodilised maksed jt).
41. Kogutava teabe kindlaksmääramisel peaksid krüptovarateenuse osutajad arvestama ka osutatava teenuse laadiga. Praktikast tähendab see järgmist:
- kui osutatakse krüptovara kohta nõu andmise teenust, peaksid krüptovarateenuse osutajad koguma piisavalt teavet, et oleks võimalik hinnata kliendi suutlikkust mõista iga sellise krüptovara ja teenuse riske ja laadi, mida krüptovarateenuse osutaja kavatseb kliendile soovitada;
 - kui osutatakse krüptovaraportfelli valitsemise teenust ja krüptovarateenuse osutaja teeb kliendi nimel investeerimisotsuseid, võivad kliendi teadmised ja kogemused kõikide portfelli kuuluda võivate krüptovarade kohta olla vähem põhjalikud kui siis, kui kliendile osutatakse krüptovara kohta nõu andmise teenust. Sellegipoolest peaks klient ka sellistes olukordades mõistma vähemalt üldisi portfelliga seotud riske (sealhulgas hajasraamatu tehnoloogiaga seotud riske) ja saama üldiselt aru kõikide portfellis sisalduva võivate krüptovarade liikidega seotud riskidest. Krüptovarateenuse osutajad peaksid omandama väga selge arusaama ja teadmised krüptovarade mõistmise tasemest ja kliendi investeerimisprofiilist.
42. Samuti võib kliendi kohta kogutava teabe põhjalikkuse määr oleneda kliendi soovitava teenuse ulatusest. Näiteks peaksid krüptovarateenuse osutajad koguma rohkem teavet kogu finantsportfelli hõlmavat nõustamist küsivate klientide kohta kui nende kohta, kes küsivad konkreetset nõu teatud rahasumma investeerimise kohta, mis on suhteliselt väike osa nende üldisest portfelist.
43. Krüptovarateenuse osutajad peaksid kogutava teabe kindlaksmääramisel arvestama ka kliendi olemusega. Näiteks tuleks tavaliselt koguda põhjalikum teavet potentsiaalselt haavatavate klientide (nt eakad kliendid) või kogemusteta klientide kohta, kes soovivad krüptovara kohta nõu andmise või krüptovaraportfelli valitsemise teenuseid kasutada esimest korda.
44. Kogutav teave oleneb ka kliendi vajadustest ja olukorrast. Näiteks vajab krüptovarateenuse osutaja mitmesuguste ja/või pikaajaliste investeerimiseesmärkidega kliendi finantsolukorra kohta tõenäoliselt põhjalikum teavet kui turvalist lühiajalist investeringut sooviva kliendi korral.
45. Teave kliendi finantsolukorra kohta sisaldab teavet tema investeringute kohta (krüptovarasse ja muudesse toodetesse). See tähendab, et krüptovarateenuse osutajatel peab olema teavet kliendi finantsinvesteringute kohta, mida ta hoiab krüptovarateenuse osutaja juures, krüptovarade kaupa. Krüptovarateenuse osutajad peaksid olenevalt pakutava nõu määra julgustama kliente avalikustama ka andmeid investeringute kohta, mida nad hoiavad teiste krüptovarateenuse osutajate juures, või

finantsinvesteeringute kohta, mida nad hoiavad finantseerimisasutustes, võimaluse korral samuti toodete kaupa.

5.4 Klienditeabe usaldusväärsus (4. suunis)

Asjakohased õigusaktid: krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõiked 1 ja 10.

46. Klientidelt eeldatakse sobivuse hindamiseks vajaliku õige, ajakohase ja täieliku teabe esitamist. Krüptovarateenuse osutajad peaksid võtma kõik mõistlikud meetmed ja kasutama asjakohaseid vahendeid, et tagada klientide kohta kogutava teabe usaldusväärsus, täpsus ja järjepidevus, ning mitte liialt tuginema kliendi enesehindamisele. See peaks hõlmama järgmist (kuid mitte ainult seda):
- tagatakse, et kliendid teavad, kui oluline on esitada täpne ja ajakohane teave;
 - tagatakse, et kõik sobivuse hindamise käigus kasutatavad töövahendid, nagu riskihindamisprofiilide koostamise vahendid või kliendi teadmiste ja kogemuste hindamise vahendid, on klientide puhul kasutamiseks eesmärgipärased ja asjakohaselt kavandatud, seejuures selgitatakse sobivuse hindamise käigus välja puudujäägid ja neid vähendatakse aktiivselt;
 - tagatakse, et protsessis kasutatud küsimused on klientide jaoks tõenäoliselt arusaadavad, kajastavad täpselt kliendi eesmarke ja vajadusi ning sobivuse hindamise mõistmiseks vajalikku teavet ning
 - vajaduse korral võetakse meetmeid klienditeabe järjepidevuse tagamiseks, näiteks analüüsides seda, kas klientide esitatud teabes on ilmselgeid ebatäpsusi.
47. Krüptovarateenuse osutajad jäävad vastutama selle eest, et neil on olemas sobivuse hindamiseks vajalik teave. Seepärast ei loeta kliendi allkirjastatud mis tahes lepingut või krüptovarateenuse osutaja avaldust enda vastutuse piiramiseks sobivuse hindamisel krüptovaraturgude direktiivi asjaomaste nõuetega kooskõlas olevaks.
48. Et vältida põhjendamatu tuginemist kliendi enesehindamisele, tuleks automaatsele hindamisele vastukaaluks koguda objektiivsete kriteeriumide alusel faktiteavet. Näiteks
- selle asemel, et küsida kliendilt, kas ta saab aru riski ja tootluse tasakaalu ning riskide hajutamise mõistest, võiks krüptovarateenuse osutaja tuua mõne praktilise kasuliku näite olukordadest, mis võivad päriselt tekkida, kasutades näiteks graafikuid või mõistlikel eeldustel põhinevaid positiivseid ja negatiivseid stsenaariume;
 - selle asemel, et küsida kliendilt, kas tal on konkreetset liiki krüptovarade põhiomaduste ja riskide kohta piisavad teadmised, peaks krüptovarateenuse

osutaja esitama näiteks küsimusi kliendi tegelike teadmiste hindamiseks konkreetset liiki krüptovara puhul (näiteks valikvastustega küsimustena, millele klient peaks õigesti vastama);

- selle asemel, et küsida kliendilt, kas tal on enda meelest piisavalt kogemusi teatavatesse krüptovaradesse investeerimiseks, peaks krüptovarateenuse osutaja kliendilt küsima, milliseid krüptovarade liike klient tunneb ning millal ja kui sageli on ta nende varadega kaubelnud;
 - selle asemel, et küsida, kas klientide arvates on neil investeerimiseks piisavalt rahalisi vahendeid, võiks krüptovarateenuse osutaja paluda kliendil esitada oma finantsolukorra kohta faktiteavet, nt regulaarne sissetulekuallikas ja võimalikud tasumata kohustused (nt pangalaenud või muud võlgnevused, mis võivad oluliselt mõjutada kliendi finantssuutlikkust kanda investeringuga seotud riske ja kahju);
 - selle asemel, et küsida, kas klient tunneb end riski võttes kindlalt, peaks krüptovarateenuse osutaja küsima, kui suurt kahju oleks klient teatud aja jooksul kas üksikinvesteeringu või kogu portfelli puhul valmis kandma.
49. Kliendi teadmiste ja kogemuste hindamisel peaks krüptovarateenuse osutaja vältima ka liiga üldiste jaatava/eitava vastusega küsimusi või väga üldist märkeruutudega enesehindamise küsimustikku (näiteks ei tohiks krüptovarateenuse osutajad kliendile esitada krüptovarade loetelusid koos palvega märkida, milliseid tooteid ta tunneb). Kui krüptovarateenuse osutajad eeltäidavad küsimustiku kliendi varasemate tehingute põhjal selle krüptovarateenuse osutajaga (nt teise krüptovarateenuse osutaja kaudu), peaksid nad tagama, et kasutatakse ainult täiesti objektiivset, asjakohast ja usaldusväärset teavet ning kliendile antakse võimalus eeltäidetud teabe täpsuse tagamiseks kõik eeltäidetud vastused üle vaadata ning neid vajaduse korral parandada ja/või täiendada. Samuti peaksid krüptovarateenuse osutajad hoiduma klientide kogemuse prognoosimisest oletuste põhjal.
50. Kliendi varasemad investeeringud krüptovarasse ei tohiks iseenesest olla piisavad selleks, et krüptovarateenuse osutaja saaks järeldada, et klient mõistab krüptovara ja krüptovarateenuseid (eelkõige krüptovaraga seotud riske).
51. Klientide riskitaluvuse hindamisel küsimustiku abil peaksid krüptovarateenuse osutajad lisaks tulevaste investeeringute soovitatavate riski ja tulu näitajate analüüsimisele arvesse võtma ka kliendi riskitaju. Seega kuigi riskitaluvuse puhul tuleks enesehindamist vältida, võiks esitada konkreetseid küsimusi klientide isiklike valikute kohta ebaselge riski korral. Esitades kliendile küsimuse tema reageeringu kohta portfelli väärtuse vähenemise korral võiksid krüptovarateenuse osutajad lisaks kasutada näiteks graafikuid, konkreetseid protsente või arvnäitajaid.
52. Kui krüptovarateenuse osutajad tuginevad sobivuse hindamisel klientide kasutatavatele vahenditele (näiteks veebiküsimustikud või riskiprofiili koostamise tarkvara), peaksid nad

tagama, et neil on olemas sobivad süsteemid ja kontrollimehhanismid vahendite otstarbekohasuse ja rahuldavate tulemuste saamise tagamiseks. Riskiprofiili koostamise tarkvara võiks näiteks sisaldada mõningaid klientide vastuste järjepidevuse kontrollimise mehhanisme, et selgitada välja vastuolud kogutud teabe eri osade vahel.

53. Krüptovarateenuse osutajad peaksid võtma ka mõistlikke meetmeid selliste vahendite kasutamisega seotud võimalike riskide leevendamiseks. Riskid võivad tekkida näiteks siis, kui kliente julgustatakse andma teatud vastuseid juurdepääsu saamiseks krüptovaradele või krüptovarateenustele, mis ei pruugi neile sobida (klientide tegelikku olukorda ja vajadusi korrektselt kajastamata).⁷
54. Klienditeabe järjepidevuse tagamiseks peaksid krüptovarateenuse osutajad käsitlema kogutud teavet tervikuna. Krüptovarateenuse osutajad peaksid otsima mis tahes olulisi vastuolusid kogutud teabe eri osade vahel ning pöörduma mis tahes oluliste ebakõlade ja ebatäpsuste lahendamiseks kliendi poole. Selliseid vastuolusid esineb näiteks klientide puhul, kellel on vähe teadmisi ja kogemusi ning vaenulik suhtumine riskidesse või kellel on usaldusväärne riskiprofiil ja ambitsioonikad investeerimisesmärgid.
55. Krüptovarateenuse osutajad peaksid võtma meetmeid vähendamaks klientide võimalust oma teadmisi ja kogemusi üle hinnata, lisades näiteks küsimusi, mis aitaksid krüptovarateenuse osutajatel hinnata klientide arusaama krüptovara omadustest ja riskidest üldiselt ja eri liiki krüptovaradest. Sellised meetmed võivad olla eriti olulised robotnõustamise korral, sest klientidele omane ülehindamise oht võib olla suurem juhul, kui nad esitavad teavet automaatse (või poolautomaatse) süsteemi kaudu, eelkõige olukordades, kus klientide ja krüptovarateenuse osutajate töötajate vahel nähakse ette piiratud inimsuhtlus või see puudub.

5.5 Klienditeabe ajakohastamine (5. suunis)

Asjakohased õigusaktid: krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõiked 1, 8, 10 ja 12.

56. Kui krüptovarateenuse osutajal on kliendiga püsiv kliendisuhe (nt pakkudes krüptovara kohta nõu andmise või krüptovaraportfelli valitsemise püsiteenust), peaksid krüptovarateenuse osutajad kliendi sobivuse hindamiseks kehtestama menetlused, millega määratakse kindlaks järgmine: a) millist osa kogutavast klienditeabest tuleks ajakohastada ja millise sagedusega; b) kuidas teavet ajakohastada ja milliseid meetmeid peaks krüptovarateenuse osutaja võtma täiendava või ajakohastatud teabe saamisel või juhul, kui klient nõutud teavet ei esita.
57. Krüptovarateenuse osutajad peaksid korrapäraselt kliendi andmed läbi vaatama, et vältida teabe täielikku aegumist, selle muutumist ebatäpseks või mittetäielikuks. Selleks

⁷ Sellega seoses vt ka 5. suunise punkt 59, milles käsitletakse riski, et krüptovarateenuse osutajad mõjutavad kliente varem esitatud andmeid muutma, kuigi klientide tegelik olukord ei ole muutunud.

peaksid krüptovarateenuse osutajad rakendama meetmeid, millega julgustatakse kliente algselt esitatud teavet oluliste muutuste korral ajakohastama.

58. Ajakohastamise sagedus võib oleneda näiteks klientide riskiprofiilist ning soovitatud krüptovara liigi arvessevõtmisest. Sobivusnõuete alusel kogutud klienditeabe järgi määrab krüptovarateenuse osutaja kliendi riskiprofiili, st mis liiki krüptovarateenused või krüptovarad võivad kliendile üldiselt sobida, arvestades kliendi teadmisi ja kogemusi, finantsolukorda (sh tema võimet kanda kahjumit) ja investeerimiseesmärke (sh riskitaluvust). Sagedamat ajakohastamist nõuab tõenäoliselt näiteks riskiprofiil, mis annab kliendile juurdepääsu suuremale hulgale riskantsematele toodetele. Samuti võib ajakohastamise vajadus tekkida teatud olukordades, näiteks kui klient hakkab lähenema pensionieale või jääb töötuks.
59. Kuna sobivuse hindamine tuleb läbi vaadata vähemalt iga kahe aasta tagant (vastavalt krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõikele 12), tuleks ajakohastamine ette võtta vähemalt iga kahe aasta tagant, et ajakohastatud sobivuse hindamine ei põhineks vananenud klienditeabel. Ühtlasi tähendab see, et ajakohastamine peaks toimuma enne mis tahes uut sobivuse hindamist kahe aasta jooksul.
60. Teabe ajakohastamiseks võib saata klientidele näiteks vastava küsimustiku. Asjakohased meetmed võivad hõlmata kliendi profiili muutmist kogutud ajakohastatud teabe alusel.
61. Samuti peaksid krüptovarateenuse osutajad võtma meetmeid vähendamaks riski, et klient ajakohastab oma profiili näiliselt sobivaks teatava investeerimistoote või -teenusega, mis oleks muul juhul kliendile sobimatu, kuigi kliendi tegelik olukord ei ole muutunud.⁸ Seda liiki riski vähendamiseks võiksid krüptovarateenuse osutajad võtta näiteks meetmeid kontrollimaks enne või pärast tehingute tegemist, kas kliendi profiili on ajakohastatud liiga sageli või kohe varsti pärast viimast muutmist uuesti (eriti kui asjaomane muudatus on tehtud soovitatud investeringule vahetult eelnevatel päevadel). Sellised olukorrad võiks seepärast lahendamiseks kõrgemale tasandile edasi suunata või teatada neist asjaomasele kontrolliüksusele. Sellised põhimõtted ja meetmed on eriti olulised olukordades, kus esineb suurem risk, et krüptovarateenuse osutaja huvi läheb vastuollu tema klientide parimate huvidega, nt olukordades, kus krüptovarateenuse osutaja pakub krüptovarasid oma klientidele. Veel üks oluline tegur, mis vajab asjaomases kontekstis kaalumist, on kliendisuhtluse liik (nt telefonisuhtlus vs. automaatse süsteemi kaudu suhtlemine).
62. Krüptovarateenuse osutajad peaksid klienti teavitama, kui esitatud lisateabe tulemusena muudetakse tema profiili – kas see muutub riskialtimaks (ning seetõttu võib kliendile sobivaks osutuda laiem valik riskantsemaid ja keerukamaid krüptovarasid, millega võib

⁸ Asjaomases kontekstis on olulised ka klienditeabe usaldusväärsuse tagamiseks võetud meetmed, nagu on kirjeldatud 4. suunise punktis 46.

kaasneda suurem kahju) või hoopis konservatiivsemaks (ning seetõttu võib kliendile sobivaks osutuda piiratum valik krüptovarasid).

5.6 Juriidiliste isikute või rühmade klienditeave (6. suunis)

Asjakohased õigusaktid: krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõiked 1, 8 ja 10.

63. Kui klient on juriidiline isik või kahest või enamast füüsilisest isikust koosnev rühm või kui üht või mitut füüsilist isikut esindab teine füüsiline isik, peaks krüptovarateenuse osutaja eelnevalt kehtestama ja rakendama põhimõtted menetluse ja kriteeriumide kohta, mida tuleks sellistes olukordades krüptovaraturgude määruse sobivusnõuete täitmiseks järgida. See hõlmab i) kelle puhul tuleks sobivust hinnata, ii) kuidas sobivuse hindamine peaks praktikas toimuma, sealhulgas kellelt tuleks koguda teavet teadmiste ja kogemuste, finantsolukorra ja investeerimiseesmärkide kohta ning iii) millist võimalikku mõju see võib kehtivate põhimõtete kohaselt asjaomastele klientidele avaldada.
64. Kui klient on juriidiline isik või füüsiline isik, keda esindab teine füüsiline isik, tuleks finantsolukorda ja investeerimiseesmärke hinnata pigem esindatava kliendi (juriidiline isik või esindatav füüsiline isik) kui esindaja finantsolukorda ja investeerimiseesmärke. Teadmisi ja kogemusi tuleks aga hinnata just esindaja puhul. See tähendab muu hulgas kontrolli, kas esindajal on tõepoolest – vastavalt asjakohastele siseriiklikele õigusaktidele – õigus teha kliendi nimel tehinguid.
65. Krüptovarateenuse osutajad peaksid kaaluma, kas riigi kehtivas õigusraamistikus on konkreetseid sätteid, mida tuleks sobivuse hindamiseks arvesse võtta (näiteks juhul, kui seadusliku esindaja määramist nõuab seadus, nt alaealiste või teovõimetute isikute või juriidilise isiku puhul).
66. Põhimõtetes tuleks selgelt eristada olukordi, kus kehtiva siseriikliku õiguse alusel nähakse ette esindaja, näiteks juriidiliste isikute puhul, ning olukordi, kus esindajat ei ole ette nähtud, ning keskenduda tuleks viimati nimetatud olukordadele. Kui põhimõtetega nähakse ette klientidevahelised kokkulepped, tuleks neid selgesti ja kirjalikult teavitada mõjust, mida asjaomased kokkulepped võivad avaldada nende vastavate huvide kaitsele. Vastavalt krüptovarateenuse osutaja põhimõtetele võetud meetmed tuleks järelkontrolli võimaldamiseks nõuetekohaselt dokumenteerida.
67. Kui klient on vähemalt kahest füüsilisest isikust koosnev rühm ning kehtiva siseriikliku õiguse alusel ei ole esindajat ette nähtud, tuleks krüptovarateenuse osutaja põhimõtetes määrata, kellelt kogutakse vajalikku teavet ning kuidas hinnatakse sobivust. Kliente tuleks nõuetekohaselt teavitada krüptovarateenuse osutaja lähenemisviisist (nagu on sätestatud teenuse osutaja põhimõtetes) ning asjaomase lähenemisviisi mõjust sellele, kuidas sobivust praktikas hinnatakse.
68. Krüptovarateenuse osutajad võiksid kaaluda näiteks järgmisi lähenemisviise: a) nad võivad kutsuda kahe või enama füüsilise isiku rühma määrama esindaja või b) nad võiksid kaaluda iga kliendi kohta teabe kogumist ja iga kliendi sobivuse hindamist.

Kui vähemalt kahest füüsilisest isikust koosneval rühmal palutakse määrata esindaja

69. Kui vähemalt kahest füüsilisest isikust koosnev rühm nõustub määrama esindaja, võiks järgida eespool punktis 64 kirjeldatuga sama lähenemisviisi: arvesse võetakse esindaja teadmisi ja kogemusi ning esindatava kliendi (esindatavate klientide) finantsolukorda ja investeerimiseesmäärke. Esindaja määramine peaks olema vormistatud kirjalikult ning vastavalt kehtivale siseriiklikule õigusele ning sellega kooskõlas ning asjaomane krüptovarateenuse osutaja peaks selle registreerima. Asjaomaseid kliente – rühma osa – tuleks selgesõnaliselt kirjalikus vormis teavitada mõjust, mida klientidevaheline kokkulepe võib avaldada nende vastavate õiguste kaitsmisele.
70. Kuid krüptovarateenuse osutaja põhimõtete kohaselt võidakse esindatavalt kliendilt (esindatavatelt klientidelt) nõuda nende investeerimiseesmärkidega nõustumist.
71. Kui asjaomased pooled ei suuda otsustada, kellelt tuleks koguda teadmiste ja kogemuste kohta teavet, mida võtta arvesse finantsolukorra määramisel sobivuse hindamise jaoks, või mis on nende investeerimiseesmärgid, peaks krüptovarateenuse osutaja kasutama kõige ettevaatlikumat lähenemisviisi, võttes vastavalt arvesse teavet kõige tagasihoidlikumate teadmiste ja kogemustega, kõige nõrgema finantsolukorraga või kõige konservatiivsemate investeerimiseesmärkidega isiku kohta. Teise variandina võib krüptovarateenuse osutaja põhimõtetes olla sätestatud, et ta ei saa sellises olukorras osutada krüptovara kohta nõu andmise ega krüptovaraportfelli valitsemise teenuseid. Krüptovarateenuse osutajad peaksid olema ettevaatlikud alati, kui rühma kuuluvate eri klientide teadmiste ja kogemuste tase või finantsolukord on oluliselt erinev.

Kui teavet kogutakse igalt kliendilt eraldi ning sobivust hinnatakse iga kliendi puhul eraldi

72. Kui krüptovarateenuse osutaja otsustab koguda teavet ja hinnata iga rühma kuuluva kliendi sobivust eraldi, kui asjaomaste klientide omadused on oluliselt erinevad (nt kui krüptovarateenuse osutaja liigitab nad erinevate investeerimisprofiilide alla), tekib küsimus, kuidas tagada osutatava krüptovara kohta nõu andmise või krüptovaraportfelli valitsemise teenuste järjepidevus, arvestades selle kliendirühma krüptovarasid või portfelli. Sellisel juhul võib krüptovara sobida ühele rühma kuuluvale kliendile, kuid mitte teisele. Krüptovarateenuse osutaja põhimõtetes tuleb selgelt sätestada, kuidas ta sellistes olukordades toimib. Siinkohal peaks krüptovarateenuse osutaja jällegi kasutama kõige ettevaatlikumat lähenemisviisi, võttes arvesse teavet rühma kuuluva kõige tagasihoidlikumate teadmiste ja kogemustega, kõige nõrgema finantsolukorraga või kõige konservatiivsemate investeerimiseesmärkidega kliendi kohta. Teise variandina võib krüptovarateenuse osutaja põhimõtetes olla sätestatud, et ta ei saa sellises olukorras osutada krüptovara kohta nõu andmise ega krüptovaraportfelli valitsemise teenuseid. Selles kontekstis tuleks märkida, et teabe kogumine kõigilt rühma kuuluvatelt klientidelt ning nende kõigi teadmiste ja kogemuse taseme keskmise profiili arvessevõtmine hindamiseks ei vasta tõenäoliselt krüptovaraturgude määrase üldisele eesmärgile tegutseda klientide parimates huvides.

5.7 Krüptovarade mõistmiseks vajalik kord (7. suunis)

Asjakohased õigusaktid: krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõige 10.

73. Krüptovarateenuse osutajad peaksid kehtestama asjakohased põhimõtted ja menetlused tagamaks, et nad mõistavad oma klientide jaoks valitud krüptovarateenuste ja krüptovarade omadusi, laadi, olemust, sealhulgas kulusid ja riske, ning hindavad, arvestades kulusid ja keerukust, kas võrdväärset krüptovarateenused või krüptovarad võivad vastata nende kliendi profiilile.
74. Krüptovarateenuse osutajad peaksid kasutama selgeid ja objektiivseid menetlusi, meetodikaid ja vahendeid, mis võimaldavad neil asjakohaselt võtta arvesse iga krüptovara (mida nad võivad soovitada või millesse nad võivad klientide nimel investeerida) erinevaid omadusi ja asjakohaseid riskitegureid (nt krediidirisk, tururisk, likviidsusrisk⁹, operatsioonirisk, sealhulgas häkkimisrisk jne). Eriti oluline on arvestada toodete keerukuse astet ning see tuleks sobitada klienditeabega (arvestades eriti klientide teadmisi ja kogemusi).
75. Krüptovarateenuse osutajad peaksid kehtestama menetlused tagamaks, et nende tootepakkumises kasutatav krüptovarade mõistmiseks ja õigeks liigitamiseks kasutatud teave on usaldusväärne, täpne, järjepidev ja ajakohane. Selliste menetluste vastuvõtmisel peaksid krüptovarateenuse osutajad võtma arvesse vaadeldavate krüptovarade erinevaid omadusi ja laadi.
76. Lisaks peaksid krüptovarateenuse osutajad kasutatud teabe läbi vaatama, et see kajastaks mis tahes asjakohaseid muudatusi, mis võivad mõjutada toote liigitamist. See on krüptovaraturgude jätkuvat arengut ja kasvavat kiirust arvestades eriti oluline.

5.8 Krüptovarade või krüptovarateenuste sobivuse tagamiseks vajalik kord (8. suunis)

Asjakohased õigusaktid: krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõiked 1, 10, 11 ja 12.

77. Klientidele sobivate investeeringute ja teenuste pakkumiseks peaksid krüptovarateenuse osutajad kehtestama põhimõtted ja menetlused, millega tagatakse järgmiste aspektide järjepidev arvessevõtmine:
- kogu kättesaadav teave kliendi kohta, mis on vajalik, et hinnata, kas krüptovara või teenus on sobiv, sealhulgas kliendi praegune investeerimisportfell (ja varade jaotamine selles portfellis, mis ei tohiks piirduda krüptovarade jaotamisega);

⁹ On eriti oluline, et tuvastatud likviidsusriski ei tasakaalustataks teiste riskinäitajatega (nt nendega, millega hinnatakse krediidi-/vastaspoole riski ja tururiski). Seda põhjusel, et krüptovarade likviidsusnäitajaid tuleks võrrelda kliendi valmisolekuga hoida krüptovarasid teatud ajaperioodi, st nn hoidmisaja jooksul.

- kõik sobivuse hindamisel kaalutavad krüptovarade või teenuste olulised omadused, sealhulgas kõik asjaomased riskid ning mis tahes otsesed või kaudsed kulud kliendile.
78. Krüptovarateenuse osutajatel palutakse meeles pidada, et sobivuse hindamine ei piirdu krüptovara ostu soovitustega. Iga soovitus peab olema sobiv, olgu siis näiteks tegemist soovitusena osta või mitte osta, hoida või müüa krüptovara.
79. Krüptovarateenuse osutajatel, kes tuginevad sobivuse hindamisel vahenditele (näiteks näidisportfellid, varade jaotuse tarkvara või võimalike investeringute riskiprofiili koostamise vahend), peaksid olema sobivad süsteemid ja kontrollimehhanismid tagamaks, et vahendid on otstarbekohased ja annavad rahuldavaid tulemusi.
80. Sellega seoses tuleks vahendid kavandada nii, et need võtaksid arvesse iga kliendi või krüptovara kõiki asjakohaseid omadusi. Näiteks vahendid, mis liigitavad kliente või krüptovarasid üksnes üldjoontes, ei ole otstarbekohased.
81. Krüptovarateenuse osutaja peaks kehtestama põhimõtted ja menetlused, mis muuhulgas aitaksid tagada järgmist:
- kliendile osutatavate krüptovara kohta nõu andmise ja krüptovaraportfelli valitsemise teenuste korral võetakse arvesse asjakohast riskide hajutamist, sealhulgas portfellis hoitavate instrumentide liigi osas (krüptovarad, finantsinstrumendid jne);
 - klient mõistab piisavalt hästi riski ja tulu seost, st riskivabade varade vältimatult väikest tasuvust, ajalise mõõtmise esinemist selle seose puhul ning kulude mõju oma investeringutele;
 - kliendi finantsolukord võimaldab krüptovarasid finantseerida ja klient suudab kanda investeringutest tulenevat võimalikku kahju;
 - mis tahes isiklike soovitude või selliste tehingute korral, mis sõlmitakse krüptovara kohta nõu andmise teenuse või mittelikviidset toodet sisaldava krüptovaraportfelli valitsemise teenuse osutamise ajal, võetakse arvesse, kui kaua on klient valmis investeringut hoidma, ning
 - ennetatakse mis tahes huvide konflikte, mis võiksid kahjustada sobivuse hindamise kvaliteeti.
82. Sobivuse hindamiseks kasutatava meetodika üle otsustamisel peaks krüptovarateenuse osutaja samuti arvesse võtma pakutavate krüptovarateenuste liiki ja omadusi ning üldisemalt ärimudelit.
83. Sobivuse hindamisel peaks portfelligalitsemise teenust pakkuv krüptovarateenuse osutaja ühelt poolt hindama – kooskõlas käesolevate suuniste punkti 41 teise

alapunktiga – kliendi teadmisi ja kogemusi iga krüptovara liigi korral, mida tema portfelli võib sisaldada, ning tema portfelli valitsemisega kaasnevaid riske. Asjaomaste krüptovarade keerukuse tasemest olenevalt peaks krüptovarateenuse osutaja hindama kliendi teadmisi ja kogemusi konkreetsemalt kui üksnes selle põhjal, millisesse liiki krüptovara kuulub (nt varapõhine token, mis on seotud arenevate turgude valuutakogumiga vs. varapõhine token, mis on seotud üksnes euro ja USA dollariga). Teisalt võib kliendi finantsolukorda ja investeerimiseesmärke arvestades hinnata krüptovara(de) ja tehingu(te) mõju sobivust kliendi portfelli tasandil tervikuna. Kui kliendile krüptovaraturgude määruuses sätestatud sobivuse kriteeriumide alusel sobiv investeerimisstrateegia on portfelli valitsemise lepingus piisavalt üksikasjalikult määratletud ning kui krüptovarateenuse osutaja järgib seda strateegiat, võib investeerimisotsuste sobivust hinnata portfelli valitsemise lepingus määratletud investeerimisstrateegia suhtes ning kliendi portfelli tervikuna peaks peegeldama seda kokkulepitut investeerimisstrateegiat. Kui krüptovarateenuse osutaja hindab sobivust, võttes krüptovara kohta nõu andmise teenuse osutamisel aluseks kliendi portfelli tervikuna, tähendab see, et ühelt poolt tuleks kliendi teadmiste ja kogemuste taset hinnata iga krüptovara ning sellega seotud tehinguga kaasnevate riskide osas. Teisalt võib kliendi finantsolukorda ja investeerimiseesmärke arvestades hinnata sobivust seoses toote ja tehingu mõjuga kliendi portfelli tasandil.

84. Kui krüptovarateenuse osutaja võtab sobivuse hindamisel aluseks kliendi portfelli tervikuna, peaks ta tagama kliendi portfelli ulatuses asjakohase riski hajutamise määra, võttes arvesse kliendi portfelli riskipositsiooni erinevate finantsriskide suhtes (geograafilise risk, valuutarisk jne). Krüptovarateenuse osutajad peaksid olema krediidiriski suhtes eriti ettevaatlikud: kaaluda tuleks eriti kliendi portfelli riskipositsiooni ühe emitendi või sama rühma emitentide suhtes. Seda põhjusel, et kui kliendi portfelli sisaldab ühe ettevõtja (või sama rühma kuuluvate ettevõtjate) tooteid, võib klient asjaomase ettevõtja kohustuste täitmata jätmisel kaotada kogu oma investeringu.
85. Automaatsete vahendite abil (isegi kui kliendisuhetus ei toimu automaatsete süsteemide kaudu) teostatud sobivuse hindamise järjepidevuse tagamiseks peaksid krüptovarateenuse osutajad korrapäraselt jälgima ja testima algoritme, mis toetavad soovitatud või klientide nimel tehtud tehingute sobivust. Asjaomaste algoritmide määratlemisel peaksid krüptovarateenuse osutajad arvesse võtma kliendile esitatud pakkumises sisalduvate krüptovarade ja teenuste laadi ja omadusi. Eelkõige peaksid krüptovarateenuse osutajad vähemalt:
- kehtestama asjakohased süsteemi ülesehitust käsitlevad dokumendid, milles määratletakse selgelt algoritmide eesmärk, ulatus ja ehitus. Otsustamisskeemid või -eeskirjad peaksid vajaduse korral kuuluma asjaomaste dokumentide juurde;
 - omama dokumenteeritud testimisstrateegiat, milles selgitatakse algoritmide testimise ulatust; See peaks hõlmama testimiskavasid, testjuhtumeid, testimistulemusi, vigade parandust (kui on asjakohane) ning lõplikke testitulemusi;

- kehtestama asjakohased põhimõtted ja menetlused algoritmide muudatuste haldamiseks, sh asjaomaste muudatuste jälgimiseks ja dokumenteerimiseks. Selleks tuleb kehtestada turvameetmed, et teostada kontrolli ja takistada volitamata juurdepääsu algoritmile;
 - läbi vaatama ja ajakohastama algoritme, et tagada asjakohaste muudatuste kajastamine (nt turumuutused ja muudatused kehtivates õigusaktides), mis võivad mõjutada nende tõhusust;
 - kehtestama põhimõtted ja menetlused, mis võimaldaksid tuvastada algoritmi mis tahes vea ning sellega asjakohaselt tegeleda, sh näiteks nõustamise peatada, kui vea tõttu võidakse anda ebasobivat nõu ja/või rikutakse asjaomast õigusakti/määrust;
 - kasutama asjakohaseid ressursse, sh inim- ja tehnoloogilisi ressursse, et teostada algoritmide toimimise kontrolli ja järelevalvet, vaadates pakutud nõustamisteenuse asjakohaselt ja õigeaegselt läbi, ning
 - kehtestama asjakohase asutusesisese heakskiitmismenetluse, et tagada eespool osutatud meetmete võtmine.
86. Kui krüptovara kohta nõu andmist või krüptovara portfelli valitsemist osutatakse täielikult või osaliselt automaatse või poolautomaatse süsteemi kaudu, lasub sobivuse hindamise kohustus krüptovarateenuse osutajal ning seda ei vähenda elektroonilise süsteemi kasutamine isikliku soovitusel andmisel või kauplemisotsuse tegemisel.

5.9 Samaväärsete toodete kulud ja keerukus (9. suunis)

Asjakohased õigusaktid: krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõiked 1, 10 ja 12.

87. Sobivuse hindamise põhimõtted ja menetlused peaksid tagama, et enne seda, kui krüptovarateenuse osutaja otsustab soovitatava(te) investeerimistoo(de)te või kliendi nimel valitsetavasse portfelli investeeritavate toodete üle, teostatakse põhjalik võimalike investeerimisalternatiivide hindamine, võttes arvesse toodete kulusid ja keerukust.
88. Krüptovarateenuse osutaja peaks rakendama korda, võttes arvesse teenuse laadi, oma ärimudelit ja pakutavate krüptovarade laadi, et hinnata kättesaadavaid krüptovarasid, mis on üksteisega samaväärsed selles, et suudavad vastata kliendi vajadustele ja olukorrale, nt sarnaste sihtklientidega ning sarnase riski ja tulu profiiliga krüptovarad.
89. Kuluteguri kaalumisel peaksid krüptovarateenuse osutajad võtma arvesse kõiki krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõike 4 asjakohaste sätetega hõlmatud kulusid ja tasusid. Keerukuse osas peaksid krüptovarateenuse osutajad järgima eespool 7. suunises osutatud kriteeriume. Piiratud krüptovarade valikuga või üht krüptovara

soovitavate krüptovarateenuse osutajate puhul, kus samaväärsete krüptovarade hindamine võib olla piiratud, on oluline kliente asjaomasest olukorrast teavitada. Selles kontekstis on eriti tähtis, et klientidele jagatakse asjakohast teavet selle kohta, kui piiratud on pakutavate krüptovarade valik, nagu on krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõike 2 punktis b.¹⁰

90. Kui krüptovarateenuse osutaja kasutab ühtseid portfellistrateegiaid või investeerimisettepanekute mudeleid, mis kehtivad erinevatele sama investeerimisprofiiliga klientidele (nagu krüptovarateenuse osutaja on kindlaks määranud), võib samaväärsete krüptovarade kulu ja keerukust hinnata kõrgemal tasandil, keskselt (näiteks investeerimiskomisjoni siseselt või mõne muu komisjoni siseselt, kes tegeleb ühtsete portfellistrateegiatega või investeerimisettepanekute mudelite määratlemisega), kuid krüptovarateenuse osutaja peab siiski tagama, et valitud krüptovarad on sobivad ja vastavad iga kliendi puhul tema profiilile.
91. Krüptovarateenuse osutajad peaksid suutma põhjendada neid olukordi, kus samaväärse asemel valitakse või soovitakse kallimat või keerukamat krüptovara, võttes arvesse seda, et toodete valikuprotsessis krüptovara kohta nõu andmise või krüptovaraportfelli valitsemise kontekstis võib arvesse võtta ka lisakriteeriume (nt portfelli hajutus, likviidsus või riskitase). Krüptovarateenuse osutajad peaksid dokumenteerima ja pidama arvet asjaomaste otsuste üle, sest krüptovarateenuse osutaja kontrolliüksustel tuleks asjaomastele dokumentidele erilist tähelepanu pöörata. Vastavad dokumendid peaksid läbima asutusesisese läbivaatamise. Krüptovara kohta nõu andmisel võiksid krüptovarateenuse osutajad selgelt määratletud põhjustel samuti otsustada teavitada klienti otsusest valida kulukam ja keerukam krüptovara.

5.10 Investeeringute vahetuse hüved ja tulud (10. suunis)

Asjakohased õigusaktid: krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõiked 1, 10 ja 12.

92. Sobivuse hindamise põhimõtete ja menetluste osana peaksid krüptovarateenuse osutajad analüüsima vahetuse kulusid ja hüvesid nii, et krüptovarateenuse osutajad suudavad mõistlikult tõendada, et vahetuse eeldatav hüve ületab kulusid.
93. Asjaomase suunise tähenduses ei loeta vahetuseks selliseid investeerimisotsuseid nagu valitsemise all oleva portfelli tasakaalustamine „passiivse strateegia“ korral indeksi järgimiseks (vastavalt kokkuleppele kliendiga). Kahtluste vältimiseks loetakse vahetuseks mis tahes tehinguid, kus asjaomaseid künniseid ei säilitata.
94. Krüptovarateenuse osutajad peaksid arvesse võtma kogu vajalikku teavet, et analüüsida vahetuse hüvesid ja tulu, st hinnata kaalutava(te) uu(t)e krüptovara(de) eeliseid ja puudusi. Kulumõõtmel analüüsimisel peaksid krüptovarateenuse osutajad võtma

¹⁰ Krüptovaraturgude määruse kohaselt ei pea krüptovarateenuse osutajad seega 7. suunise järgimiseks arvesse võtma turul olevate võimalike krüptovaraoptsoonide koguhulka.

arvesse kõiki krüptovaraturgude määrase artikli 81 lõike 4 asjakohastes sätetes käsitletud kulusid ja tasusid. Selles kontekstis võivad asjakohaseks osutada nii rahalised kui ka mitterahalised kulud ja hüved. Need võivad näiteks olla järgmised:

- kavandatava alternatiivse tehingu oodatav netotulu (mille puhul võetakse arvesse ka võimalikke kliendi (klientide) tehtavaid ettemakseid) vs. olemasoleva investeringu oodatav netotulu (mille puhul tuleks lisaks arvesse võtta võimalikke väljumiskulusid, mida klient (kliendid) võivad kanda juba tema (nende) portfellis olevast krüptovarast loobumisel);
- kliendi asjaolude ja vajaduste muutumine, mis võib olla vahetuse kaalumise põhjus, nt lühiajalise likviidsuse vajadus ootamatu ja ettekatsetamatu perekondliku sündmuse tagajärjel;
- krüptovarade ja/või turutingimuste muutumine, mis võib olla kliendi (klientide) portfelli(de) vahetuse kaalumise põhjus, st kui krüptovara muutub turusuundumuste tõttu mittelikviidseks;
- kliendile portfelli vahetusega kaasnev hüve, nt i) portfelli hajutatuse suurenemine (geograafilise ala, krüptovara liigi, emitendi liigi jne alusel), ii) portfelli riskiprofiili parem vastavus kliendi riskieesmärkidele, iii) portfelli likviidsuse kasv või iv) portfelli üldise krediidiriski vähenemine.

95. Krüptovara kohta nõu tuleb sobivuse hindamise aruandele¹¹ (mille krüptovarateenuse osutaja peab esitama enne tehingu tegemist kliendile) lisada ühene selgitus, kas soovitatud vahetuse hüved ületavad sellega kaasnevaid kulusid.
96. Krüptovarateenuse osutajad peaksid kehtestama ka süsteemid ja kontrollimehhanismid, et jälgida soovitatava vahetuse kulude ja hüvede hindamise kohustuse eiramise riski, nt olukordades, kus krüptovara müügi soovitusel järgneb hiljem (nt mõni päev hiljem) teise krüptovara ostmise soovitus, kuid kaks tehingut olid tegelikult algusest peale selgelt seotud.
97. Kui krüptovarateenuse osutaja kasutab ühtseid portfellistrateegiaid või investeerimisettepanekute mudeleid, mis kehtivad erinevatele sama investeerimisprofiiliga klientidele (vastavalt krüptovarateenuse osutaja määratlusele), võib vahetuse tasuvusanalüüsi teha kõrgemal tasandil kui iga kliendi või iga tehingu tasandil. Ehk täpsemalt, kui vahetuse üle otsustatakse keskselt, näiteks investeerimiskomisjoni siseselt või mõne muu komisjoni siseselt, kes tegeleb ühtsete portfellistrateegiate või investeerimisettepanekute mudelite kindlaksmääramisega, võib tasuvusanalüüsi teha asjaomase komisjoni tasandil. Kui vahetuse üle otsustatakse keskselt, kehtib vastaval tasandil tehtud tasuvusanalüüs kõigile võrreldavatele

¹¹ Krüptovaraturgude määrase artikli 81 lõikes 13 osutatud sobivuse aruanne.

kliendiportfellidele, ilma et iga klienti oleks vaja eraldi hinnata. Sellises olukorras võiks krüptovarateenuse osutaja lisaks asjaomase komisjoni tasandil kindlaks määrata põhjuse, miks otsustatud vahetust teatud klientide puhul ei tehta. Kuigi tasuvusanalüüsi võib sellistes olukordades teha kõrgemal tasandil, peab krüptovarateenuse osutaja sellele vaatamata kasutama asjakohaseid kontrollimehhanisme veendumaks, et teatud klientide puhul puuduvad konkreetsete omadused, mis vajavad täpsemat analüüsi.

98. Kui portfelliavalitseja on kliendi konkreetsete investeerimisvajaduste tõttu kliendiga kokku leppinud eriotstarbelistes volitustes ja investeerimisstrateegias, tuleks vahetuse kulude ja tulude analüüsi teha eespool osutatust erinevalt kliendi tasandil.
99. Kui portfelliavalitseja leiab, et eespool öeldule vaatamata tuleks portfelli koosseisu või parameetreid muuta viisil, mis ei ole kliendiga kokku lepitud volituste alusel lubatud, peaks portfelliavalitseja seda kliendiga arutama ning sobivuse hindamise läbi vaatama või tegema uue, et kokku leppida uutes volitustes.

5.11 Töötajate kvalifikatsioon (11. suunis)¹²

Asjakohased õigusaktid: krüptovaraturgude määruse artikli 68 lõige 5 ja artikli 81 lõige 7.

100. Krüptovarateenuse osutajatel tuleb tagada, et sobivuse hindamise oluliste aspektidega seotud töötajatel oleksid krüptovarade ja krüptovarateenuste alal vajalikud oskused, teadmised ja kogemused.
101. Töötajad peavad mõistma oma rolli sobivuse hindamisel ning neil peavad olema oma ülesannete täitmiseks vajalikud oskused, teadmised ja kogemused, sealhulgas piisavad teadmised asjaomaste regulatiivsete nõuete ja menetluste kohta.
102. Töötajatel peaksid olema vajalikud teadmised ja pädevus, sealhulgas seoses sobivuse hindamisega. Selleks peaksid krüptovarateenuse osutajad pakkuma töötajatele asjakohast koolitust.
103. Teistel töötajatel, kes ei puutu klientidega vahetult kokku, kuid osalevad sobivuse hindamises muul viisil, peavad siiski olema vajalikud oskused, teadmised ja kogemused vastavalt nende konkreetsele rollile sobivuse hindamise protsessis. See võib olla seotud näiteks küsimustike koostamise, sobivuse hindamist reguleerivate algoritmide määratlemise või muude sobivuse hindamiseks vajalike aspektidega ja sobivusnõuetele vastavuse kontrollimisega.

¹² Vastavalt krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõike 15 punktis a sätestatud volitustele annab ESMA hiljem välja üldisemad suunised teadmiste ja pädevuse hindamise kriteeriumide kohta vastavalt krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõikele 7.

104. Vajaduse korral, kui kasutatakse automaatseid vahendeid (sh hübriidvahendid), peaksid krüptovarateenuse osutajad tagama, et asjaomaste vahendite määramisega seotud tegevuses osalevad töötajad:

- mõistavad piisavalt digitaalsel nõustamisel kasutatavast tehnoloogiast ja algoritmide (eelkõige suudavad nad aru saada digitaalse nõustamise aluseks olevate algoritmidega seotud põhimõtetest, riskidest ja eeskirjadest) ning
- suudavad aru saada ja läbi vaadata algoritmide abil loodud digitaalseid/automaatseid nõuandeid.

6 Suunised krüptovaraportfelli valitsemise korrapärase aruande vormi kohta

6.1 Püsiv andmekandja (1. suunis)

Asjakohased õigusaktid: krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõige 14.

105. Krüptovarateenuse osutajad peaksid igale sellisele kliendile esitama krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõikes 14 sätestatud korrapärase aruande elektroonilises vormis, mis on ühtlasi püsiv andmekandja.
106. Selline andmekandja peaks võimaldama kliendil i) säilitada isiklikult talle suunatud teavet nii, et see on hilisemaks kasutamiseks kättesaadav teabe otstarbe seisukohast piisava aja jooksul, ning ii) võimaldama salvestatud teavet muutmata kujul taasesitada.

6.2 Juurdepääs veebipõhisele süsteemile (2. suunis)

Asjakohased õigusaktid: krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõige 14.

107. Krüptovaraturgude määruse artikli 81 lõike 14 teise lõigu kohaldamisel peaksid krüptovarateenuse osutajad tagama, et:
 - veebipõhine süsteem, millele nende klientidel on juurdepääs, on püsiv andmekandja;
 - klienti teavitatakse elektrooniliselt sellest, kus ja kuidas teabele juurde pääseb (näiteks kui elektrooniline süsteem on veebileht, tuleks klienti teavitada veebilehe aadressist ja teabe asukohast veebilehel);
 - klienti teavitatakse uue korrapärase aruande kättesaadavaks tegemisest ning
 - teave on kõnealuse veebipõhise süsteemi kaudu kättesaadav pidevalt ja senikaua, kui kliendil on mõistlikult vaja seda kasutada.

6.3 Korrapärase aruande sisu (3. suunis)

Asjakohased õigusaktid: krüptovaraturgude määruise artikli 81 lõige 14.

108. Tagamaks, et kliendid saavad õiglase ja tasakaalustatud ülevaate tehtud toimingutest, portfelli tootlusest ja sellest, kuidas tehtud toimingud vastavad aruandeperioodil eelistustele, eesmärkidele ja sobivuse hindamist käsitlevale ajakohastatud teabele, peaks korrapärane aruanne sisaldama vähemalt järgmist:
- ülevaade portfelli sisust ja hinnangutest, sealhulgas iga hoitava krüptovara üksikasjad, selle turuväärtus või õiglane väärtus, kui turuväärtus ei ole kättesaadav, ja sularahasaldo kogu aruandeperioodi alguses ja lõpus;
 - portfelli tootlus aruandeperioodi jooksul, sealhulgas kõik tasuta saadud tokenid, mis on seotud töökindluse tagamisega *proof-of-work* ja *proof-of-stake*-plokiahela konsensusmehhanismides (panustamistasu);
 - aruandeperioodi jooksul makstud tasude ja kantud kulude kogusumma, tuues detailselt välja vähemalt valitsemistasude kogusumma ja täitmisega seotud kulude kogusumma ning lisades vajaduse korral kinnituse selle kohta, et nõudmisel esitatakse täpsem ülevaade;
 - aruandeperioodi tootluse võrdlus krüptovarateenuse osutaja ja kliendi vahel kokkulepitud tootluse võrdlusnäitajaga (kui see on olemas);
 - iga perioodi jooksul sooritatud tehingu põhiomadused;
 - selgitus, kuidas tegevus või tegevusetus vastab kliendi eelistustele, eesmärkidele ja muudele omadustele.
109. Krüptovarateenuse osutajad peaksid täpsustama ka viimase sobivuse hindamise või selle läbivaatamise kuupäeva ning vajaduse korral selle viimase ajakohastamise aluse (nt kliendi esitatud uus teave, mille tõttu tuleb kliendi profiili muuta, krüptovarateenuse osutaja kehtestatud uued kriteeriumid).